

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky - Věznice Horní Slavkov**, se sídlem Hasičská 785, Horní Slavkov, ve věci žaloby na ochranu proti nečinnosti žalované, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti výroku II. usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 28. 11. 2018, č. j. 30 A 281/2018 - 17,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Žalovanému **se n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce se žalobou u krajského soudu domáhal ochrany proti nečinnosti žalované spočívající v nevyřízení jeho žádosti o poskytnutí informací v oblasti stravování. Žaloba obsahovala též žádost o osvobození od soudních poplatků a návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů k ochraně zájmů žalobce.

[2] Krajský soud v záhlaví specifikovaným usnesením žalobce zcela osvobodil od soudních poplatků (výrok I.) a zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce (výrok II). Ve

svém posouzení totiž dospěl k závěru, že žalobce sice splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, avšak ustanovení zástupce není nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Žaloba byla dle soudu sepsána dostatečně kvalifikovaně, je z ní zřejmé, jaké nečinnosti se měla žalovaná dopustit a čeho chce žalobce dosáhnout. Soud také zohlednil skutečnost, že žalobce vykonával dlouholetou advokátní praxi i pedagogickou činnost, má právnické vzdělání a svými podáními prokázal orientaci v dané právní problematice.

II. Kasační stížnost žalobce

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl usnesení krajského soudu kasační stížností, ve které navrhl, aby Nejvyšší správní soud předmětné usnesení ve výroku II. zrušil a věc vrátit krajskému soudu k novému projednání a rozhodnutí. V odůvodnění kasační stížnosti uvedl, že *„v postavení osoby se zdravotním postižením požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů, neboť je ve výkonu trestu odnětí svobody v nevhodném postavení, nemá k dispozici, na rozdíl od žalované, profesionální tým právníků, odbornou literaturu i aktuální judikaturu, což v režimu kontradiktorního řízení představuje porušení zásady rovnosti účastníků. Stěžovatel je sice původní profesí advokát s dlouholetou advokátní praxí, ale je také osobou omezenou v pohybu pravé ruky a s úpravou písemností mu vypomáhají i někteří odsouzení, což je naprosto absurdní.“* Součástí kasační stížnosti pak stěžovatel učinil i žádost o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[4] Nejvyšší správní soud úvodem poznamenává, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí krajského soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19). Napadené usnesení nepochybně právě takovým procesním rozhodnutím je. Zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost tak kasační soud v daném případě nepožadoval.

[5] Ze shora uvedeného usnesení rozšířeného senátu zároveň vyplývá, že *„[j]e-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“* Stěžovatel tudíž nemusí být v tomto řízení zastoupen advokátem. Přestože zastoupení není v předmětné věci obligatorní, stěžovatel o ustanovení zástupce požádal. Nejvyšší správní soud proto musel o daném návrhu rozhodnout. Podle § 35 odst. 9 s. ř. s. se pro rozhodnutí o ustanovení zástupce vyžaduje kumulativní splnění několika zákonných podmínek, mezi které patří i nezbytná potřeba takového zastoupení k ochraně práv účastníka řízení. Nejvyšší správní soud neshledal splnění této nutné podmínky pro ustanovení zástupce. Kasační stížnost má požadované náležitosti, je z ní zřejmé, čeho se stěžovatel domáhá, přičemž se v předmětné věci jedná o posouzení nikterak komplikované otázky, o které soud může rozhodnout na základě podané kasační stížnosti a podkladů obsažených ve spisu, aniž by bylo třeba za tímto účelem stěžovateli ustanovovat zástupce. Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrh na ustanovení zástupce zamítl (srov. např. rozsudek Nejvyššího

pokračování

správního soudu ze dne 31. 5. 2018, č. j. 5 As 79/2018 – 11, či ze dne 22. 11. 2018, č. j. 7 As 353/2018 - 38).

[6] Nejvyšší správní soud poté přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom neshledal vady uvedené v odstavci 4, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[7] Nejvyšší správní soud předně konstatuje, že v řízení o žalobě před správními soudy není zastoupení advokátem povinné. Soudní řád správní však umožňuje, aby byl účastníku řízení zástupce ustanoven, a to za současného splnění čtyř předpokladů (viz § 35 odst. 9 s. ř. s. ve spojení s § 36 odst. 3 téhož zákona): *1) je podán návrh na ustanovení zástupce, 2) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, 3) žadatel doložil nedostatek prostředků pro vedení řízení a 4) ustanovení zástupce je nezbytně třeba k ochraně návrhovatelských práv.*

[8] V posuzované věci je spornou otázka, zda byla v případě stěžovatele v řízení před krajským soudem naplněna čtvrtá z výše uvedených podmínek, tedy zda bylo ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv.

[9] Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že správní soud by měl při posuzování naplnění této podmínky přihlížet zejména k charakteru projednávané věci, k osobnostním poměrům žalující osoby, k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit míru povědomí žalobce o jeho právech v soudním procesu a vůbec právních poměrech v České republice, a také k tomu, zda je účastník řízení českým občanem a ovládá český jazyk (srov. např. rozsudky NSS ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003 - 46, ze dne 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003 - 45, ze dne 8. 1. 2013, č. j. 3 As 92/2012 - 34, či ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 As 84/2015 - 14). Za hlavní kritérium je přitom pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka řízení považován návrh (žaloba) a jeho obsahová a formální úroveň, neboť právě formulace návrhu (žaloby) klade na účastníka řízení po odborné stránce největší nároky (srov. např. rozsudky NSS ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64, a ze dne 27. 9. 2017, č. j. 1 As 312/2017 - 12).

[10] Krajský soud se v právě projednávané věci zmíněnými kritérii pro posouzení naplnění podmínky, zda bylo ustanovení zástupce pro řízení o žalobě nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv, zabýval dostatečně. Z napadeného usnesení plyne, že zvážil formální i obsahovou úroveň žaloby a osobnostní poměry stěžovatele. Dospěl přitom k závěru, že se stěžovatel v posuzované problematice i v soudním řízení orientuje, a nemělo by mu tedy nic bránit v řádném výkonu procesních úkonů a plnohodnotné účasti na nich, aniž by bylo nepřipustně omezeno jeho právo domáhat se ochrany proti nečinnosti žalované.

[11] Nejvyšší správní soud se tak plně ztotožňuje s hodnocením krajského soudu, že ustanovení zástupce nebylo nezbytně třeba pro ochranu práv stěžovatele v řízení o žalobě. Stěžovatel byl schopen zformulovat správní žalobu splňující všechny náležitosti po formální i obsahové stránce a svou schopnost orientovat se v právním řádu, jakožto bývalý

advokát, prokázal kromě sepsání řádné žaloby rovněž tím, že se sám obrátil na Nejvyšší správní soud včasnou a bezvadnou kasační stížností. Schopnost stěžovatele vystupovat v řízení před krajským soudem samostatně nadto potvrzuje i skutečnost, že stěžovatel v současnosti vede několik soudních řízení obdobného charakteru jako v dané věci, v jejichž rámci své schopnosti řádně hájit svá práva a formulovat žalobní nároky konzistentně osvědčuje. K danému závěru ve skutkově podobných věcech srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 10. 2018, č. j. 4 As 274/2018 - 18, ze dne 27. 9. 2018, č. j. 4 As 275/2018 - 14, ze dne 11. 10. 2018, č. j. 4 As 268/2018 - 18, či ze dne 17. 10. 2018, č. j. 6 As 320/2018 - 30.

[12] Na tomto závěru pak nic nemění ani skutečnost, že se stěžovatel v současné době nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, ani to, že se jedná o osobu invalidní v I. stupni (jak je Nejvyššímu správnímu soudu známo z úřední činnosti), což by za jiných okolností spíše mohlo směřovat k závěru o potřebě ustanovit advokáta k hájení práv stěžovatele. Kasační soud však, jak bylo již výše konstatováno, přihlédl k celkovému vyznění žaloby, na jejímž základě lze učinit jednoznačný závěr, že se stěžovatel v dané právní problematice dobře orientuje a je schopen svá práva v soudním řízení aktivně uplatňovat. Krajský soud tedy nepochybil, zamítl-li napadeným usnesením návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

IV. Závěr a náklady řízení o kasační stížnosti

[13] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

[14] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, které by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, neboť jí v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. ledna 2019

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu